

Dean R. Hoge, *The First Five Years of the Priesthood. A Study of Newly Ordain Catholic Priests*, Collegeville, Minn.: The Liturgical Press 2002, ss. 186.

Na przestrzeni ostatnich 30 lat rola i zadania kapłana w społeczeństwie amerykańskim uległy głębokim przeobrażeniom. Wśród najczęstszych czynników stymulujących powyższe procesy wymienia się globalizację, rozwój społeczeństwa informatycznego oraz migracje społeczne. Uwarunkowania wewnętrzne, takie jak niski wskaźnik powołań kapłańskich oraz starzenie się duchowieństwa amerykańskiego, wzmacniają za-

chodzące procesy zmiany roli i funkcji duchownych we wspólnotach wierzących. W konsekwencji duchowni stają wobec nowych znaków czasu. Należą do nich prądy premodernistyczne, modernistyczne i postmodernistyczne, które wraz ze scjentyzmem stanowią wyzwanie dla wiary i religii w refleksji nad celowością świata oraz uporządkowaniem rzeczywistości.

Publikacja *The First Five Years of the Priesthood* autorstwa R. Hoge'a jest ważną częścią większego projektu *Pulpit and Pew*¹, który zajmuje się duchowieństwem i pastoralnym przewodnictwem w Kościołach chrześcijańskich w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej. Z propozycją badań socjologicznych nowo wyświęconych kapłanów w pierwszych pięciu latach ich posługi wystąpiła organizacja National Federation of Priests' Councils², która postawiła sobie za cel znalezienie odpowiedzi na pytania: jak zachowują się nowo wyświęceni kapłani w ekstremalnie stresujących warunkach, czy presja środowiska działa na nich demoralizująco, jakie trudności napotykają w codziennym duszpasterstwie, czy ich sytuacja uległa zmianie w porównaniu do tych wyświęconych 10-20 lat temu, jaki jest procent odchodzących od kapłaństwa?

Poszukując odpowiedzi na postawione pytania, badaniami objęto kapłanów wyświęconych w latach 1995-1999. Rozesłano 365 kwestionariuszy do księży diecezjalnych i 346 do księży zakonnych. Do dalszej analizy zakwalifikowano 567 ankiet (71% diecezjalnych i 76% zakonnych). Duchowni w większości wyrazili zadowolenie ze swojej pastoralnej posługi wiernym i ze współpracy z laikiem. Najczęstsze ubolewanie z ich strony dotyczyło braku czasu na życie duchowe, zbyt wielkiego nawału pracy duszpasterskiej oraz niewystarczającej pomocy i współpracy ze strony innych kapłanów.

Dotarcie do respondentów, którzy porzucili stan duchowny, nastęczyło wiele trudów. Pomimo intensywnych starań (nawet szukając wyświęconych od 1992 r.) udało się objąć ankietą tylko 72 respondentów (57 byłych księży diecezjalnych i 15 zakonnych). Trudno więc stwierdzić, czy jest to reprezentatywna grupa badawcza.

W porównaniu z badaniami z lat siedemdziesiątych widać wyraźnie, że relacje kapłańskie na plebaniach uległy poprawie. Ankietowani są zgodni, iż relacje proboszcz-wikariusz nie stanowią zarzewia konfliktów, a 80,0% z nich stwierdza, że ma

¹ *Pulpit & Pew* to międzywyznaniowy projekt ukierunkowany na umacnianie i podnoszenie jakości w posłudze pastoralnej zarówno wśród liderów duchownych, jak i laikatu świeckiego w parafiach oraz wspólnotach wierzących w większości chrześcijańskich na terenie całego kraju. W próbie odnalezienia odpowiedzi na jakość posługi pastoralnej używane są różne metody gromadzenia materiału empirycznego: ankiet, wywiad telefoniczny, kwestionariusz, badania środowiskowe, grupy robocze, studia nad poszczególnymi przypadkami itp. Pytania są formułowane na płaszczyźnie biblijnej, historycznej, teologicznej, socjologicznej, ekonomicznej, psychologicznej i medialnej. Internet: <http://www.pulpitandpew.duke.edu/index.html>

² The National Federation of Priests' Councils (NFPC) to organizacja założona w 1968 r. w Chicago, zrzeszająca i reprezentująca 124 rady kapłańskie oraz męskie instytuty religijne, licząca ponad 25 000 kapłanów Kościoła katolickiego. Rada stawia sobie za cel promowanie braterstwa kapłańskiego, oferowanie forum do dyskusji problemów pastoralnych, oferowanie wielu źródłowych publikacji oraz współpracę z innymi krajowymi stowarzyszeniami w służbie całemu Kościołowi powszechnemu. Internet: <http://www.nfpc.org/>

wystarczającą wolność w pracy duszpasterskiej. Nieznaczna grupa księży diecezjalnych (5,0%) i znacznie większe grono księży zakonnych (14,0%) nie jest pewna swego trwania w stanie duchownym i myśli o małżeństwie.

Ogólny obraz przedstawia się pozytywnie i wbrew powszechnej opinii kapłani są intensywnie zaangażowani w posługę duszpasterską, szczęśliwi w powołaniu duchownym i zadowoleni z życia i pracy. Ci, którzy porzucili kapłaństwo, zasadniczo byli nieszczęśliwi w swoim powołaniu, zanim znaleźli spełnienie w miłości małżeńskiej, gdyż szczęśliwi i spełnieni kapłani niezwykle rzadko rezygnują z powołania. Autor konkluduje, że obecny kryzys kapłański w najgłębszym sensie jest tym samym, co zawsze: mężczyźni, którzy czują się nieszczęśliwi, osamotnieni, niedocenieni, szukają miłości i opuszczają kapłaństwo.

W kwestiach celibatu i święcenia kobiet istnieje zgodność wśród duchowieństwa w braku aprobaty oraz poczucie, że kapłani posiadają szczególny dar sakramentalny, co potwierdziło 36,0% ankietowanych.

Książka zawiera wstęp, przedmowę, przedmowę autorską, sześć rozdziałów, aneks z siedmioma tabelami, źródła pomocnicze, literaturę przedmiotu oraz indeks tematyczny. Poszczególne rozdziały publikacji poświęcone są następującym zagadnieniom: 1) Tło społeczne; 2) Postawy kapłanów; 3) Co kreuje szczęśliwych kapłanów? 4) Cztery kategorie rezygnujących; 5) Życiowe doświadczenia kapłanów; 6) Sugestie kapłańskie. Wśród siedmiu komentarzy zawartych w publikacji na szczególną uwagę zasługuje wypowiedź bpa Thomasa Curry'ego z Los Angeles w Kalifornii. W swojej wypowiedzi nie podejmuje on krytyki samych badań ani ich wyników, ale kwestionuje brak pytań na temat wizji kapłaństwa, wpływu Soboru Watykańskiego II oraz problemu imigracji, które mogłyby przybliżyć czytelnikom uwarunkowania Kościoła urzeczywistniającego się we współczesnym społeczeństwie amerykańskim.

Recenzowana publikacja stanowi niezwykle ważny wkład do badań socjologicznych nad uwarunkowaniami i kontekstem pastoralnej posługi kapłanów. Zabrakło w książce uwzględnienia zmian w strukturze parafialnej oraz ekonomicznej kraju, które w poważnym stopniu zmieniły metody pracy pastoralnej i administracji kościelnej. Zawężenie tematu nie wpłynęło korzystnie na przedstawienie kompleksowej sytuacji katolicyzmu w Ameryce oraz nowej ewangelizacji otwartej na nową imigrację. Pomimo jednak tych niedostatków praca stanowi istotny przyczynek w tematyce pastoralnej posługi wiernym w nowych warunkach ekonomiczno-socjalnych społeczeństwa amerykańskiego. Powinna to być lektura obowiązkowa nie tylko dla zaangażowanych w formację kapłanów w seminariach, ale również dla wszystkich, którzy podejmują współpracę z nowo wyświęconymi kapłanami.

Ks. Krzysztof K. Masłowski